

Sygn. akt VII U 427/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2019 r.

Sąd Rejonowy w Bydgoszczy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Piotr Pawlak

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewa Zimniak-Strusińska

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2019 r. w Bydgoszczy na rozprawie

sprawy J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o zasiłek chorobowy

na skutek odwołania J. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 17 kwietnia 2019 r. nr (...)

z dnia 10 maja 2019 r. nr (...)

1. oddała odwołania;
2. nie obciąża odwołującego kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego.

SSR Piotr Pawlak

Sygn. akt VII U 427/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 kwietnia 2019 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonemu J. M. prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 11 lutego 2019 r. do dnia 26 kwietnia 2019 r. W uzasadnieniu organ wskazał, iż z posiadanej dokumentacji wynika, że tytuł ubezpieczenia J. M. w firmie (...) S.A. ustał w dniu 2 lutego 2019 r. W okresie od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 maja 2019 r. ubezpieczony miał ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy (numer renty (...)) w związku z czym ubezpieczony nie miał prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 11 lutego 2019 r. do dnia 26 kwietnia 2019 r.

Decyzją z dnia 10 maja 2019 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił J. M. prawa do zasiłku chorobowego od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 10 lutego 2019 r. i zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego w kwocie 977,12 zł. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż placówka ZUS dnia 15 kwietnia 2019 r. wypłaciła ubezpieczonemu zasiłek chorobowy za okres od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 10 lutego 2019 r. po ustaniu zatrudnienia w (...) S.A. w B.. Uprawnienia do zasiłku organ ustalił na podstawie druku ZUS z dnia 13 lutego 2019 r., w którym ubezpieczony oświadczył, że ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od marca 2019 r. W związku z dalszą niezdolnością do pracy organ rentowy

przeprowadził postępowanie wyjaśniające i ustalił, że ubezpieczony nabył prawo do renty od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 maja 2019 r., jednakże na wniosek ubezpieczonego świadczenie zostało zawieszono od dnia 1 listopada 2018 r. Organ rentowy wskazał nadto, iż osoba, która ma prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, nie ma prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia, zatem wypłacone ubezpieczonemu od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 10 lutego 2019 r. świadczenie jest nienależnie pobrane i podlega zwrotowi.

Z powyższymi decyzjami nie zgodził się ubezpieczony J. M. wskazując, iż w listopadzie 2018 r. zawiesił pobieranie renty i do chwili obecnej jej nie pobiera. Natomiast od momentu rozwiązania umowy o pracę od dnia 2 lutego 2019 r. nie ma nie tylko środków do życia, ale również ubezpieczenia zdrowotnego, co w ocenie odwołującego świadczy o tym, iż nie ma prawa do renty. Jednocześnie odwołujący wskazał, iż prawo do zasiłku chorobowego zostało ustalone na podstawie druku Z-10 z dnia 13 lutego 2019 r., w którym była zawarta informacja o ustalonym prawie do renty, a mimo tego ZUS wypłacił mu zasiłek chorobowy za sporny okres. Ubezpieczony wskazał, iż nie został poinformowany o tym, że nie przysługuje mu prawo do zasiłku chorobowego z uwagi na posiadanie prawa do renty, która i tak nie była wypłacana, ponieważ w momencie podjęcia pracy została zawieszona. W związku z brakiem informacji o nie przysługiwaniu prawa do zasiłku chorobowego ubezpieczony nie mógł odwieść renty, co pozbawiło go środków do życia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz o zasądzenie od odwołującego na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ rentowy podtrzymał swoje stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji wskazując, iż w jego ocenie zawieszenie prawa do renty nie może być traktowane jako sytuacja, w której ubezpieczony nie jest uprawniony do jej pobierania. Odwołującemu nie przysługuje zasiłek chorobowy za okresy po ustaniu zatrudnienia i pracowniczego tytułu ubezpieczenia chorobowego z uwagi na fakt, że ustalone prawo do renty było aktualne w dniu ubiegania się o przyznanie spornego zasiłku chorobowego, a wypłaty ustalonego dla odwołującego świadczenia rentowego było zawieszono w całości. Nadto organ rentowy wskazał, iż w okresie od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 maja 2019 r. odwołujący miał ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, natomiast w okresie od dnia 9 maja 2013 r. do dnia 30 października 2018 r. pobierał rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Świadczenie to w okresie od dnia 1 listopada 2018 r. do dnia 31 marca 2019 r. było zawieszono ze względu na osiąganie przychodu powyżej 130% przeciętnego wynagrodzenia a następnie w okresie od dnia 1 kwietnia 2019 r. do dnia 31 maja 2019 r. świadczenie było nadal wypłacane. Organ wskazał, iż odwołujący ponownie został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego z datą 17 maja 2019 r. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Nadto organ rentowy podniósł, iż odwołujący na druku Z-10, który wypełnił dnia 13 lutego 2019 r. oświadczył, że ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od marca 2019 r. oraz, że dane zawarte we wniosku są zgodne z prawdą. Z tego powodu organ wypłacił zasiłek chorobowy po ustaniu zatrudnienia od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 10 lutego 2019 r. W związku z dalszą niezdolnością do pracy odwołującego organ ustalił, iż odwołujący ma prawo do renty nie od marca 2019 r., jak oświadczył na druku Z-10, ale od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 maja 2019 r. Jednocześnie organ wskazał, iż odwołujący został pouczone o braku prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia w przypadku ustalonego prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Zarządzeniem z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie VII U 465/19 Sąd, na podstawie art. 219 k.p.c., połączył sprawę VII U 465/19 ze sprawą VII U 427/19 do wspólnego rozpoznania (k. 7 akt sprawy VII U 465/19).

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony J. M. w okresie od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 maja 2019 r. miał ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, natomiast świadczenie to pobierał od dnia 9 maja 2013 r. do dnia 30 października 2018 r. W związku z zatrudnieniem w (...) S.A. w B. w okresie od dnia 5 listopada 2018 r. i uzyskaniem z tego tytułu wynagrodzenia przekraczającego 130% przeciętnego wynagrodzenia wypłata renty została zawieszona na wniosek ubezpieczonego w dniu 30 października 2018 r.

W związku niezdolnością do pracy w okresie od dnia 30 stycznia 2019 r. do dnia 26 kwietnia 2019 r. J. M. przebywał na zwolnieniu lekarskim. Pracodawca wypłacił ubezpieczonemu wynagrodzenie chorobowe za okres od dnia 30 stycznia 2019 r. do dnia 2 lutego 2019 r.

Wobec upływu czasu, na jaki została zawarta umowa o pracę (tj. do dnia 2 lutego 2019 r.) pracodawca (...) S.A. przekazał zwolnienie lekarskie ubezpieczonego za okres do dnia 10 lutego 2019 r. Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych celem dalszej wypłaty zasiłku chorobowego po zakończeniu zatrudnienia.

W dniu 13 lutego 2018 r. ubezpieczony złożył oświadczenie, z którego wynikało, iż ma on ustalone prawo do renty od marca 2019 r. Jednocześnie formularz oświadczenia zawierał pouczenie o nieprzysługiwaniu zasiłku chorobowego za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego jeżeli osoba wnioskująca o taki zasiłek ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wypłacił ubezpieczonemu zasiłek chorobowy za okres od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 10 lutego 2019 r.

Dowód: zaświadczenie płatnika składek z dnia 12 marca 2018 r. – k. 1-4 akt rentowych (...), oświadczenie Z-10 z dnia 13 lutego 2018 r. – k. 5-6 akt rentowych (...), przesłuchanie odwołującego – k. 13-13v

Wnioskiem z dnia 8 kwietnia 2019 r. J. M. zwrócił się do organu rentowego o przyznanie mu prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 11 lutego 2019 r. do dnia 26 kwietnia 2019 r.

W związku z dalszą niezdolnością do pracy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w dniu 11 kwietnia 2019 r. wszczął z urzędu postępowanie w sprawie weryfikacji uprawnień ubezpieczonego do zasiłku chorobowego za okres od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 10 lutego 2019 r. W konsekwencji powyższego decyzją z dnia 10 maja 2019 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 10 lutego 2019 r. i zobowiązał go do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego z funduszu chorobowego w kwocie 977,12 zł. Natomiast decyzją z dnia 17 kwietnia 2019 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 11 lutego 2019 r. do dnia 26 kwietnia 2019 r.

Dowód: wniosek o zasiłek chorobowy z dnia 8 kwietnia 2019 r. – k. 1-2 akt rentowych (...), pismo ZUS z dnia 11 kwietnia 2019 r. – k. 7 akt rentowych (...) (...), decyzja ZUS z dnia 10 maja 2019 r. – k. 10 akt rentowych (...) (...), decyzja ZUS z dnia 17 kwietnia 2019 r. – k. 8 akt rentowych 040000/ (...)

W spornym okresie ubezpieczony jak i jego dwójka dzieci pozostawali na utrzymaniu pracującej żony ubezpieczonego. Ponadto ubezpieczony zmuszony był zaciągać pożyczki wśród znajomych oraz pozostawał w zadłużeniu z tytułu prowadzonej wcześniej działalności gospodarczej.

Dowód: przesłuchanie odwołującego – k. 13v

Sąd zważył, co następuje:

Odwołania ubezpieczonego nie były zasadne wobec czego nie zasługiwały na uwzględnienie.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumentację zgromadzoną w aktach sprawy, aktach rentowych nr (...) (...) oraz aktach rentowych nr (...) (...), których autentyczność oraz zasadność nie były kwestionowane przez strony postępowania. Nadto Sąd przeprowadził dowód z przesłuchania stron, ograniczony na zasadzie art. 304 k.p.c. do przesłuchania odwołującego. Sąd ocenił zeznania J. M. jako wiarygodne, logiczne, spójne oraz korelujące z pozostałym materiałem dowodowym.

Zgromadzony materiał dowodowy Sąd oceniał z uwzględnieniem zasad logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego.

Na wstępie wskazać należy, iż z treści art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 645, ze zm., dalej: ustawa zasiłkowa) wynika, że zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Zasiłek chorobowy przysługuje przez okres trwania niezdolności do pracy z powodu choroby lub niemożności wykonywania pracy z przyczyn określonych w art. 6 ust. 2 - nie dłużej jednak niż przez 182 dni, a jeżeli niezdolność do pracy została spowodowana gruźlicą lub występuje w trakcie ciąży - nie dłużej niż przez 270 dni (art. 8).

Zgodnie natomiast z art. 13 ust. 1 ustawy zasiłkowej zasiłek chorobowy z tytułu niezdolności do pracy powstałej w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, jak i z tytułu niezdolności do pracy powstałej po ustaniu tytułu ubezpieczenia, nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy ma ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy.

W niniejszej sprawie bezspornym było, iż tytuł odwołującego do ubezpieczenia ustał w dniu 2 lutego 2019 r. Odwołujący miał ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w okresie od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 maja 2019 r. Poza sporem również jest, iż renta z tytułu niezdolności do pracy nie była odwołującemu wypłacana z uwagi na jej zawieszenie w dniu 30 października 2018 r.

W toku postępowania odwołujący nie kwestionował tego, iż ma przyznane prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Odwołujący utożsamiał jednak ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy i uprawnienie do renty z jej pobieraniem, uznając, iż skoro nie otrzymuje renty z tytułu niezdolności do pracy to prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy nie posiada. Poza sporem pozostawał również fakt, iż ubezpieczony w oświadczeniu ZUS Z-10 wskazał, iż ma ustalone prawo do renty od marca 2019 r.

Pozwany organ rentowy decyzją z dnia 17 kwietnia 2019 r. i 10 maja 2019 r. odmówił odwołującemu prawa do zasiłku chorobowego za łączny okres od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 26 kwietnia 2019 r. z uwagi na ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jednocześnie pozwany organ zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie wypłaconego mu zasiłku chorobowego za okres od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 10 lutego 2019 r.

Rzeczą Sądu w niniejszej sprawie było zatem ustalenie, czy ziszcili się przesłanki wykluczające prawo odwołującego do zasiłku chorobowego za okres od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 26 kwietnia 2019 r.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że odwołujący miał ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od dnia 1 czerwca 2016 r. do dnia 31 maja 2019 r., którą pobierał do dnia 30 października 2018 r. W związku z zatrudnieniem w (...) S.A. w B. i otrzymywaniem znacznego wynagrodzenia na wniosek ubezpieczonego wypłata renty została zawieszona od dnia 1 listopada 2018 r. Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej, zasiłek chorobowy nie przysługuje za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego, jeżeli osoba niezdolna do pracy ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Jak z cytowanego przepisu wynika na brak prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia ma wpływ sam fakt posiadania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w spornym okresie nadal odwołującemu przysługiwało, pomimo iż faktycznie renta z tytułu niezdolności do pracy nie była wypłacana z uwagi na jej zawieszenie.

Warto dodać, że emerytura i renta z tytułu niezdolności do pracy są świadczeniami przysługującymi - podobnie jak zasiłek chorobowy - z ubezpieczeń społecznych, aczkolwiek innych niż ubezpieczenie chorobowe (tj. emerytalnego i rentowych). Przesłanką nabycia prawa do emerytury i renty jest ziszczenie się tego ryzyka ubezpieczeniowego, jaką jest spowodowane wiekiem lub stanem zdrowia ograniczenie zdolności do pracy zarobkowej. W przeciwieństwie do przesłanek nabycia prawa do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego kryteria przyznania uprawnień emerytalnych i rentowych nie mają jednak charakteru czasowego, a realizowana w drodze wypłaty tych świadczeń ochrona ubezpieczeniowa jest dalej idąca niż ta, jaką zapewniają przepisy ustawy zasiłkowej.

Przymiotu osoby uprawnionej do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy nie pozbawia ubezpieczonego fakt zawieszenia prawa do tego świadczenia w okolicznościach wskazanych w art. 104 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1270). W myśl art. 101 oraz art. 102 ust. 1 tegoż aktu prawo do świadczeń ustaje wszak wraz z ustaniem któregośkolwiek z warunków wymaganych do jego uzyskania oraz w przypadku śmierci osoby uprawnionej, a w odniesieniu do świadczeń uzależnionych od okresowej niezdolności do pracy - z upływem okresu, na jaki je przyznano. Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 czerwca 2008 r. (I UK 405/07, OSNP 2009/19-20/269), zawieszenie prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy nie oznacza zaś pozbawienia (nawet przejściowo) uprawnień do tego świadczenia, a jedynie de facto wstrzymanie jego wypłaty na pewien czas. W konsekwencji tego Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 sierpnia 2010 r. (I UK 41/10, OSNP 2011/23-24/308) stwierdził, że osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy nie przysługuje świadczenie rehabilitacyjne/zasiłek chorobowy także wówczas, gdy prawo do renty (wypłata tego świadczenia) zostało zawieszona na podstawie art. 104 ust. 7 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z osiągnięciem przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS.

Wyrażony przez Sąd Najwyższy w powołanym wyroku zachowuje aktualność także w odniesieniu do niniejszej sprawy. W art. 13 ust. 1 ustawy zasiłkowej ustawodawca posłużył się pojęciem " jeżeli osoba niezdolna do pracy ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy". Dla wystąpienia skutku określonego dyspozycją omawianej normy prawnej bez znaczenia jest również przyczyna zawieszenia prawa do renty, skoro bez względu na ustawową przesłankę owego zawieszenia jego konsekwencją nie jest ustanie prawa do świadczenia, lecz tylko czasowe niewypłacanie renty.

Wyniki przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wskazują jednoznacznie, że odwołujący w spornym okresie orzeczonej niezdolności do pracy posiadał prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wyżej przedstawione okoliczności w sposób jednoznaczny przesądzają o zaktualizowaniu się w stosunku do odwołującego przesłanki negatywnej uzyskania prawa do zasiłku chorobowego w postaci uprawnienia do renty z tytułu niezdolności do pracy w okresie orzeczonej niezdolności do pracy przewidzianej w art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej, która - jak wynika z brzmienia tych przepisów - stanowi podstawę odmowy przyznania prawa do zasiłku chorobowego.

Reasumując, w przedmiotowej sprawie spełnione zostały wymienione w art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej przesłanki, wyłączające uprawnienia odwołującego do zasiłku chorobowego za łączny okres od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 26 kwietnia 2019 r.

Z kolei przepis art. 84 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. z 2019 r., poz. 300, ze zm.) stanowi, iż osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się (art. 82 ust 2):

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania,
2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

W świetle powyższych przepisów stwierdzić należy, że w prawie ubezpieczeń społecznych obowiązek zwrotu jest wyraźnie ograniczony do wypadków, w których wzbogacony przyjął świadczenia w złej wierze, wiedząc, że mu się one nie należą. Świadomość nienależności świadczenia wypływa bądź z pouczenia przez organ rentowy o okolicznościach powodujących zwrot świadczeń, bądź stąd, że osoba ta sama spowodowała wypłatę nienależnych świadczeń swoim zwinionym działaniem. Pouczenie stanowi warunek sine qua non obowiązku zwrotu nienależnych kwot (A. Kijowski, Zwrot nienależnych świadczeń, s. 1512; por. wyr. SN z 26.4.1980 r., II URN 51/80, OSNC 1980, Nr 10, poz. 202;

wyr. SN z 11.1.2005 r., I UK 136/04, OSNP 2005, Nr 16, poz. 252; wyr. SN z 9.2.2005 r., III UK 181/04, OSNP 2005, Nr 17, poz. 275; wyr. SN z 16.1.2009 r., I UK 190/08, OSNP 2010, Nr 15-16, poz. 194). Należy także przytoczyć uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009 r. (I UK 147/09, Lex nr 585709), w którym wskazano, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym problematyki zwrotu nienależnie pobranych świadczeń (także na tle niemal analogicznych uregulowań zawartych w uprzednio obowiązujących art. 80 i 81 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, Dz. U. Nr 3, poz. 6 ze zm., oraz art. 106 i 107 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm., a także aktualnego art. 138 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) przyjmuje się, że organ rentowy może domagać się zwrotu nienależnie pobranego świadczenia tylko wówczas, gdy ubezpieczonemu można przypisać złą wolę (wyrok Trybunału Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 maja 1966 r., I TR 49/66, niepubl.-patrz: B. Gudowska, Ubezpieczenie emerytalno-rentowe w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Warszawa 1993 r., s. 171). Obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze wiedząc, że mu się nie należy, co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów, albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji ubezpieczeniowej. Wypłacenie świadczenia w sposób, na który nie miała wpływu wina świadczeniobiorcy, nie uzasadnia powstania po stronie osoby ubezpieczonej obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Zatem podstawowym warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi w myśl powołanego przepisu jest po pierwsze: brak prawa do świadczenia oraz po drugie: świadomość tego osoby przyjmującej to świadczenie, która płynie ze stosownego pouczenia.

Ubezpieczony miał świadomość, iż ma ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od dnia 1 czerwca 2016 r., jednakże w oświadczeniu ZUS Z-10 wskazał, iż prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługiwać mu będzie od marca 2019 r., tym samym wprowadzając organ rentowy świadomie w błąd. Wskazać należy, iż ubezpieczony został również w sposób jasny pouczony o okolicznościach, których ziszczenie powoduje nienależność zasiłku chorobowego. Zatem mając na uwadze powyższe rozważania Sąd stwierdził, że wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasiłek chorobowy za okres od dnia 3 lutego 2019 r. do dnia 10 lutego 2019 r. był świadczeniem nienależnym, a tym samym istnieją podstawy do jego zwrotu na podstawie art. 66 ust 2 ustawy chorobowej, zgodnie z którym jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust 6 i 7 wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania J. M. jako bezzasadne.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł w punkcie 2 wyroku na podstawie art. 102 k.p.c., który stanowi, iż w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Kwestia zastosowania powyższego artykułu pozostawiona jest orzekającemu sądowi z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Ocena w tym zakresie ma charakter dyskrecjonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności i może być podważona przez sąd wyższej instancji w zasadzie jedynie wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (wyrok SN z dnia 10 października 2012 r., I CZ 66/12, Legalis). Jednakże ustawodawca nie zdefiniował pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawiając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, sądowi (zob. postanowienie SN z dnia 20 grudnia 1973 r., II CZ 210/73). Do okoliczności branych pod uwagę przez Sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu zaliczyć można nie tylko te związane z samym przebiegiem postępowania, ale również dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. Podkreślić przy tym należy, że do wypadków szczególnie uzasadnionych w rozumieniu art. 102 k.p.c. można zaliczyć także sytuacje wynikające z samego charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu sądu (tak SN w postanowieniu z dnia 19 października 2012 r., V CZ 43/12, Legalis). W okolicznościach sprawy Sąd miał na uwadze szczególnie trudną sytuację ubezpieczonego w spornym okresie. Wskazać należy, iż odwołujący ma na swoim

utrzymaniu dwoje uczących się dzieci, zaś w spornym okresie jedynym żywicielem rodziny była żona odwołującego. Sąd miał również na uwadze fakt, iż ubezpieczony jako laik nie posiadał odpowiedniej wiedzy, iż po ustaniu tytułu ubezpieczenia winien był złożyć wniosek o podjęcie wypłaty zawieszony renty, tym samym pozostając bez środków do życia. Wobec czego Sąd odstąpił od obciążenia go kosztami zastępstwa procesowego.

SSR Piotr Pawlak